Przestrzenie Przekładu – nr 1(1) 2026, s. 1–18
ISSN 0000-0000
https://doi.org/10.31261/pp_sot.2026.01.07

MACIEJ MAŁEK
https://orcid.org/0000-0001-9786-6924
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Ćwiczenia tłumaczeniowe w podręczniku *#русский язык* w kontekście podstawy programowej

Translation exercises in the *#русский язык* school textbook in the context of the Polish core curriculum

Abstract: This article examines the role of translation activities in the teaching of Russian as a foreign language within the Polish educational system. It discusses the historical development of translation-based instruction, highlighting both its pedagogical potential and its limitations, and situates translation activities within the framework of the current Polish core curriculum. Particular attention is paid to the *#русский язык* coursebook, whose translation tasks are analysed in terms of their educational functions and methodological value. The analysis demonstrates that these activities support the development of linguistic competence, foster intercultural awareness, and promote learner autonomy. The findings suggest that, when designed and implemented appropriately, translation activities constitute a valuable component of communicative foreign language instruction and remain consistent with the objectives of contemporary language education.
Keywords: translation exercises, foreign language teaching methodology, school textbook, language competences

Ćwiczenia tłumaczeniowe w dydaktyce języków obcych są elementem metody nazywanej metodą gramatyczno-tłumaczeniową. Pomimo współczesnej krytyki jej historia jest długa i bogata[1], a wpływ na edukację językową

[1] Już w III wieku naszej ery można odnaleźć pierwsze ślady stosowania tłumaczenia jako ćwiczenia dydaktycznego pomiędzy językami klasycznymi: łaciną i greką. Przez kolejne epoki praktyka przekładu stanowiła nieodłączny element kształcenia w zakresie tychże języków. Stan ten trwał aż do oświecenia, kiedy to języki narodowe przestały być wykorzystywane wyłącznie w codziennej komunikacji ustnej, lecz znalazły zastosowanie w administracji, edukacji, prawie itd. Wówczas zaczęto stosować zadania translatorskie z łaciny na języki narodowe i odwrotnie w celu utrwalenia zasad gramatycznych. Sprzyjało to także standaryzacji języków narodowych, która obejmowała tworzenie słowników i gramatyk. W kontekście ich rosnącej popularności metoda gramatyczno-tłumaczeniowa stała się naturalnym narzędziem dydaktycznym łączącym analizę struktur językowych z przekładem. Por. K. Szafraniec: *Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa oraz elementy*

był niezaprzeczalny przez dziesięciolecia. W Polsce, podobnie jak w wielu innych krajach europejskich, metoda gramatyczno-tłumaczeniowa dominowała przez znaczną część XX wieku. Jej obecność była szczególnie wyraźna w tych systemach edukacji, gdzie nauka języków obcych (początkowo niemieckiego i francuskiego, następnie rosyjskiego, a po transformacji ustrojowej – angielskiego) koncentrowała się nie na rozwijaniu płynności komunikacyjnej, ale na opanowaniu systemu gramatycznego oraz słownictwa w celu umożliwienia samodzielnego czytania i rozumienia tekstów. Cel ten osiągano poprzez tłumaczenie tekstów z języka obcego na język polski i odwrotnie, z założeniem, że takie działanie sprzyja przyswajaniu słownictwa i gramatyki. Wierzono, że wykorzystanie dryli językowych automatyzuje użycie konkretnych struktur językowych[2]. Uczniowie rzadko mieli możliwość swobodnej konwersacji, a lekcje zdominowane były przez prace pisemne i rozwiązywanie zadań odtwórczych. Tradycyjnej metodzie gramatyczno-tłumaczeniowej zarzucano między innymi wykorzystywanie zdań pozbawionych jakichkolwiek spójności i sensu, czyli zwracanie większej uwagi na formę tekstu, a nie na jego treść[3]. Co istotne, język polski był powszechnie używany w procesie dydaktycznym: w języku polskim nauczyciele wyjaśniali gramatykę, formułowali polecenia do ćwiczeń i tłumaczyli nowe słownictwo. Metoda ta nie gwarantowała niestety przeniesienia nauczanych treści do pamięci długotrwałej.

Wraz z rozwojem lingwistyki stosowanej i pojawieniem się nowych teorii dotyczących akwizycji języka metoda gramatyczno-tłumaczeniowa zaczęła tracić na znaczeniu. Choć już pod koniec XIX wieku do głosu dochodzili badacze ją krytykujący[4], to dopiero w drugiej połowie XX stulecia zaczęto

przekładu w glottodydaktyce polonistycznej. „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców" 2012, nr 19, s. 93–103.

[2] M. Łączek: *Efektywność kreatywnych metod w rozwijaniu kompetencji studentów w zakresie języka angielskiego*. „Lingwistyka Stosowana" 2015, nr 12, s. 57–67.

[3] I. Janowska: *Od metody gramatyczno-tłumaczeniowej do mediacji językowej. Tłumaczenie w dydaktyce języków obcych*. W: *Tłumaczenie dydaktyczne w nowoczesnym kształceniu językowym*. Red. E. Lipińska, A. Seretny. Księgarnia Akademicka, Kraków 2016, s. 38.

[4] Punktem zwrotnym w szkołach europejskich było ukazanie się w roku 1882 pracy Wilhelma Viëtora *Der Sprachunterricht muß umkehren*, w której wybrzmiały następujące założenia: „1. W przeciwieństwie do dotychczasowej praktyki celem dydaktyki języków obcych nie jest opanowanie przez uczącego się sprawności czytania i pisania w języku obcym, lecz czynne posługiwanie się językiem. 2. Podstawowym elementem języka jest dźwięk, stąd też szczególną uwagę należy poświęcić stronie fonicznej. 3. Miejsce wiedzy o języku zająć powinna umiejętność mówienia. 4. Naukę słówek należy zastąpić opanowywaniem całych zdań. 5. Zamiast podejścia dedukcyjnego (od reguły do wypowiedzi językowej) powinno panować podejście indukcyjne (od wypowiedzi językowej do reguły). 6. Nauczanie języka obcego przebiega w zasadzie identycznie jak nauka języka przez dziecko. 7. Aby nie podważać zasady jednojęzyczności w dydaktyce języków obcych, należy zrezygnować z wszelkiego rodzaju tłumaczeń" (A. Szulc: *Słownik dydaktyki języków obcych*. PWN, Warszawa 1997, s. 134).

kłaść nacisk na komunikację[5]. Podkreślano, że język jest przede wszystkim narzędziem do porozumiewania się. Obecnie w polskim systemie edukacji metoda gramatyczno-tłumaczeniowa nie jest już stosowana jako wyłączne podejście. Dominujące są metody komunikacyjne, a na sile przybiera aktualnie podejście postmetodyczne. Glottodydaktycy zaczynają zaznaczać rolę nauczyciela, który potrafi analizować rzeczywistość dydaktyczną wokół siebie i dokonywać strategicznych wyborów. Umożliwia mu to rozwiązywanie konkretnych, specyficznych, indywidualnych problemów[6]. Nie oznacza to jednak, że elementy metody gramatyczno-tłumaczeniowej zostały całkowicie wyeliminowane. Tłumaczenie i praca z gramatyką nadal są wykorzystywane jako narzędzia wspierające proces nauczania, zwłaszcza na wyższych poziomach zaawansowania. Służą one jednak jako uzupełnienie, a nie jako fundament całego procesu dydaktycznego, ponieważ – mimo wszystko – umożliwiają opanowanie aż trzech podsystemów języka: graficznego, leksykalnego i gramatycznego[7]. Ponadto metoda ta może pomóc w praktycznej realizacji najważniejszego założenia podejścia komunikacyjnego, jakim jest skoncentrowanie się na osobie poprzez realizowanie jej uprzednio zbadanych potrzeb[8]. Nauczyciel przy doborze technik musi skupić się na wielu potrzebach ucznia, w tym takich jak: różnice środowiskowe, różnice indywidualne (wiek, płeć, inteligencja, lateralizacja, osobowość, poziom lęku, motywacja, style poznawcze), różnice wynikające z niepełnosprawności i zaburzeń uczniów (dysfunkcje wzroku, uszkodzenia słuchu, niepełnosprawność intelektualna, specjalne potrzeby edukacyjne). Dobór oraz stosowanie metod i technik pracy przez nauczyciela to prawdziwe wyzwanie powtórzone często nawet 24 razy[9].

W ostatnich dekadach wielu nauczycieli ponownie włącza tłumaczenie do procesu dydaktycznego. Badacze argumentują, że tłumaczenie i związane z nim ćwiczenia mogą być korzystne dla uczących się języka obcego, rozszerzając ich zasób słownictwa, pomagając pojąć reguły językowe, zachęcając

[5] Są to między innymi: metoda audiolingwalna, podejście komunikacyjne czy metoda postkomunikacyjna i metoda działaniowa. Ta ostatnia jako pierwsza poza umiejętnościami recepcji i produkcji zauważa umiejętności interakcji oraz mediacji. Zob. A. Buchowiecka-Fudała: *Program nauczania języka rosyjskiego dla klas I–IV liceum ogólnokształcącego i klas I–V technikum*. Klett Polska, Poznań 2023.

[6] M. Jodłowiec, A. Niżegorodcew: *Nauczanie języków obcych w erze postmetodycznej. Główne założenia i kierunki*. „Półrocznik Językoznawczy Tertium" 2016, nr 1, s. 284–293.

[7] H. Komorowska: *Metodyka nauczania języków obcych*. Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2011, s. 10–11.

[8] P.E. Gębal: *Dydaktyka języków obcych. Wprowadzenie*. PWN, Warszawa 2021, s. 125.

[9] To dopuszczalna maksymalna liczba uczniów w grupie na zajęciach językowych w szkole średniej. Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, § 7. 1., ppkt 2. Dz.U. 2017, poz. 703.

do aktywnego użycia języka obcego oraz kontrolując jego rozumienie[10]. Ewa Lipińska i Anna Seretny przedstawiają badaną aktywność – w jej różnych formach – jako cenne narzędzie dydaktyczne. Wskazują, że może ona pomagać osobom uczącym się w lepszym rozumieniu znaczeń wyrażanych przez struktury leksykalne i gramatyczne, a także wspierać je w odkrywaniu sensów ukrytych w tekstach[11]. Podkreśla się również konieczność stosowania tłumaczenia, zwłaszcza na początkowym etapie nauki, ponieważ uczący się, świadomie lub nieświadomie, porównują fakty lingwistyczne w dwóch językach[12]. W ten sposób ćwiczenia tłumaczeniowe pozwalają na głębsze zrozumienie niuansów gramatycznych i leksykalnych, w tym interferencji językowej. Zwolennicy przekładu dydaktycznego uważają też, że tłumaczenie stanowi działalność naturalną i nie da się jej wyeliminować z procesu myślenia ucznia, gdyż jest to jego podstawowy układ odniesienia: przyczynia się do naturalnego i łatwego porównywania języka wyjściowego i docelowego, co ułatwia odkodowanie struktur i elementów języka docelowego. Ponadto wspomaga przezwyciężenie i neutralizowanie interferencji językowej oraz kształtuje sprawność i precyzję wyrażania myśli[13]. Z punktu widzenia przekładoznawstwa ćwiczenia te zapoznają również z cechami tłumaczenia jako formy aktywności: rozwijają umiejętność przekazu informacji w innym języku, uczą korzystania ze słowników i opracowywania tłumaczeń, co jest niezbędne do samodzielnej nauki i pracy z językiem. Taki transfer międzyjęzykowy, stosowany świadomie i celowo, może pobudzić kreatywność, wzmocnić koncentrację, samodzielność i autonomię uczącego się.

Oczywiście poza zaletami tychże ćwiczeń należy odnotować trudności, z którymi nauczyciel i uczeń muszą się mierzyć. Jedną z kluczowych kwestii jest brak motywacji uczniów, który często wynika z dynamicznego rozwoju technologii i powszechnej dostępności translatorów. W dobie zaawansowanych narzędzi do automatycznego tłumaczenia, takich jak DeepL, Google Translate, czy aplikacji mobilnych z funkcją natychmiastowego tłumaczenia, uczniowie często nie widzą sensu w samodzielnym, żmudnym procesie poszukiwania ekwiwalentów międzyjęzykowych. Wielu z nich wychodzi z założenia, że skoro smartfon potrafi przełożyć całe zdanie czy nawet tekst

[10] C. Schaffner: *Qualification for Professional Translators: Translation in Language Teaching Versus Teaching Translation*. In: *Translation and Language Teaching*. Ed. K. Malmkjaer. St. Jerome Publishing, Manchester 1998, s. 117–133.

[11] E. Lipińska, A. Seretny: *Tłumaczenie w nauczaniu/uczeniu się języka obcego – od słowa do tekstu*. W: *Tłumaczenie dydaktyczne*…, s. 23–35.

[12] О.В. Шеремет: *Модернизация учебного перевода как методического приема обучения русскому языку в турецкой аудитории*. «Язык и текст – Language and Text» 2019, № 1, т. 6, s. 97–104.

[13] A. Dunin-Dudkowska: *Tłumaczenie profesjonalne i dydaktyczne a glottodydaktyka*. W: *Tłumaczenie dydaktyczne*…, s. 95–112.

w ułamku sekundy, to manualne tłumaczenie, czy w ogóle tłumaczenie, staje się stratą czasu[14]. To przekonanie osłabia wewnętrzną motywację do angażowania się w ćwiczenia tłumaczeniowe, zwłaszcza te o charakterze mechanicznym i powtarzalnym. Należy jednak stwierdzić, że poleganie na translatorach niesie ze sobą inne negatywne konsekwencje dydaktyczne: brak zrozumienia niuansów językowych (automatyczne translatory, choć coraz lepsze, często pomijają kontekst kulturowy, idiomatyzmy i subtelne znaczenia), hamowanie rozwoju kreatywności i samodzielnego myślenia, prymat formy nad treścią, brak autentyczności, a także problemy z ewaluacją (nauczycielom coraz trudniej jest ocenić rzeczywiste umiejętności tłumaczeniowe ucznia). Współczesna dydaktyka stoi przed wyzwaniem, jak włączyć nowe technologie w proces nauczania, jednocześnie nie tracąc wartości edukacyjnej tradycyjnych ćwiczeń. Kluczem wydaje się takie modyfikowanie ćwiczeń tłumaczeniowych, aby wymagały one krytycznego myślenia, analizy kontekstu i świadomej interpretacji, wykraczającej poza możliwości automatycznych translatorów.

Niniejszy artykuł ma za zadanie wykazać stopień korelacji między założeniami metody gramatyczno-tłumaczeniowej a obowiązującymi wymogami ustawowymi w zakresie celów i treści kształcenia. Podjęcie tej problematyki uzasadnia fakt, że praca nauczyciela w polskim systemie oświaty jest ściśle determinowana przez akty normatywne. Nadrzędny dokument obowiązujący nauczyciela stanowi podstawa programowa. Z racji tego, że nasze badania ograniczamy do szkoły ponadpodstawowej, korzystamy z *Podstawy programowej kształcenia ogólnego. Szkoła ponadpodstawowa: 4-letnie liceum i 5-letnie technikum*[15]*, wariant III.2.0 – język obcy nowożytny nauczany jako drugi (2. język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum)*. Dokument ten określa wymagania ogólne i szczegółowe, do których realizacji zobowiązany jest nauczyciel.

Należy zaznaczyć, że prezentowana dalej analiza stanowi wyłącznie wprowadzenie do problematyki zależności pomiędzy praktyką szkolną a prawem[16]

[14] W niedawnym badaniu firmy Microsoft przedstawiono listę 40 zawodów, które mają największe szanse na zniknięcie w związku z rozwojem sztucznej inteligencji. Na pierwszym miejscu znajduje się tłumacz (ang. *Translator and Interpreter*). Zob. P. Fore: *Microsoft Researchers Have Revealed the 40 Jobs Most Exposed to AI–and Even Teachers Make the List*. Fortune. 28.04.2026. https://fortune.com/2025/07/31/microsoft-research-generative-ai-occupational-impact-jobs-most-and-least-likely-to-impact-teaching-office-jobs-college-genz-grads/ [dostęp: 06.08.2025].

[15] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 roku w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia. Dz.U. 2018, poz. 467.

[16] Jednocześnie należy odnotować, że tematyka tłumaczenia dydaktycznego nie jest polskiej glottodydaktyce obca, o czym świadczą liczne publikacje naukowe i popularnonaukowe, między innymi monografia *Tłumaczenie dydaktyczne w nowoczesnym kształceniu językowym* czy publikacje czasopisma specjalistycznego „Języki Obce w Szkole".

i bazuje na obserwacjach poczynionych w toku pracy dydaktycznej. Pełna weryfikacja empiryczna każdego z omawianych aspektów wykracza poza ramy niniejszego opracowania i wymagałaby odrębnych badań ilościowych oraz jakościowych. Do badań wybrano wyłącznie te zapisy wymagań ogólnych i szczegółowych, które mogą być realizowane za pomocą ćwiczeń tłumaczeniowych.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Znajomość środków językowych.
Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych[17].

Analiza wymagań ogólnych wskazuje, że każda celowa aktywność językowa nastawiona na przyrost wiedzy prowadzi do wykształcenia bazowego zasobu środków językowych. Również ćwiczenia gramatyczno-tłumaczeniowe będą stanowić niezbędny fundament, warunkujący skuteczną realizację poszczególnych wymagań szczegółowych przedstawionych dalej.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych […].

Przedstawione wymaganie odnosi się do konkretnych tematów realizowanych podczas zajęć językowych: człowiek, miejsce zamieszkania, edukacja itd. Ćwiczenia tłumaczeniowe mogą być jedną z technik realizowania materiału w podręczniku i zeszycie ćwiczeń.

III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (na przykład listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, instrukcje, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):

[17] Ten i kolejne cytaty pochodzą z rozdziału *Podstawa programowa – wariant III.2.0 – język obcy nowożytny nauczany jako drugi (2. język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum)* Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 roku w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia. Dz.U. 2018, poz. 467, s. 56–60.

1) *określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;*
2) *określa intencje nadawcy/autora tekstu;*
3) *określa kontekst wypowiedzi (na przykład nadawcę, odbiorcę, czas, miejsce, sytuację);*
4) *znajduje w tekście określone informacje;*
5) *układa informacje w określonym porządku;*
6) *rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.*

Ćwiczenia tłumaczeniowe, zwłaszcza te polegające na tłumaczeniu tekstów z języka obcego na język polski, mogą być narzędziem do rozwijania umiejętności rozumienia prostych wypowiedzi pisemnych. Dzięki nim uczeń dokonuje analizy tekstu na wielu poziomach: syntezuje informacje, przetwarza słowa i sens tekstu, a w przypadku tekstów nacechowanych emocjonalnie i stylistycznie określa intencje ich nadawcy/autora. Bardziej złożone teksty muszą cechować się także logiką narracji (prezentacji), czyli zrozumieniem i odtworzeniem logicznego porządku informacji (na przykład z języka, w którym występuje czas zaprzeszły). Niemniej ważna będzie również umiejętność oceny, czy stosowane struktury i formuły (na przykład formy grzecznościowe i potoczne) odpowiadają sobie w obu językach.

VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:
1) *przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (na przykład mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (na przykład filmach, reklamach);*
2) *przekazuje w języku obcym nowożytnym lub w języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;*
3) *przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.*

Ćwiczenia tłumaczeniowe są niezmiernie ważne dla przetwarzania tekstu, ponieważ wymagają od ucznia aktywnej transformacji informacji między językami. Coraz częściej podręczniki zawierają zadania, gdzie uczeń musi przetłumaczyć opisy zdjęć, infografik, reklam czy krótkich klipów filmowych. Transformacja treści wymaga natomiast od ucznia umiejętności „czytania" obrazu i przełożenia go na zrozumiały język. To ćwiczy syntetyczne myślenie i selekcję informacji. Tłumaczenie przede wszystkim będziemy rozpatrywać jako podstawową formę przetwarzania informacji: uczeń otrzymuje tekst w języku obcym i zwykle przekłada go na język rodzimy. Często ta czynność łączy się ze streszczaniem/parafrazowaniem treści w trakcie lub po samym tłumaczeniu. Oczywiście można także skupić się na tłumaczeniu produktywnym, w którym uczeń otrzymuje tekst w języku polskim i musi go przełożyć na język obcy. Wymaga to wówczas od niego aktywnego wykorzystania

słownictwa i gramatyki języka obcego, radzenia sobie z różnicami językowymi i kulturowymi między językami, wybierania najbardziej naturalnych konstrukcji w języku docelowym. To ćwiczenie może przyczynić się do rozwoju umiejętności tworzenia wypowiedzi w języku obcym na podstawie gotowych informacji, co jest kluczowe dla komunikacji pisemnej i ustnej.

IX. Uczeń posiada:
1) *podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;*
2) *świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.*

Ćwiczenia tłumaczeniowe stanowią istotne narzędzie rozwoju kompetencji socjokulturowej oraz kształtowania wrażliwości międzykulturowej ucznia. Proces translacji tekstów osadzonych w realiach danego obszaru językowego wymaga nie tylko dekodowania warstwy leksykalnej, ale przede wszystkim interpretacji szerszego kontekstu kulturowego i odnalezienia ekwiwalentów funkcjonalnych. Taka aktywność sprzyja budowaniu świadomości relacji między kulturą rodzimą a obcą, promując postawy tolerancji, otwartości oraz kształtując zdolność do krytycznej analizy stereotypów.

X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (na przykład korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).

Wykorzystanie ćwiczeń tłumaczeniowych stymuluje autonomię ucznia, zmuszając go do identyfikowania stanu własnej wiedzy, jak również analizy mechanizmów powstawania błędów. Konieczność precyzyjnego przekładu całych jednostek tekstu uniemożliwia pominięcie niezrozumiałych struktur, co obliguje do celowego korzystania z narzędzi pomocniczych, takich jak słowniki czy repetytoria gramatyczne, ale także modeli językowych. Proces ten może pomóc uczniowi wypracować indywidualne strategie kompensacyjne oraz mnemotechniki. W konsekwencji rozwija on umiejętność świadomego podejmowania decyzji językowych.

XII. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (na przykład z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Wykonując ćwiczenia tłumaczeniowe, można pracować na tekstach oryginalnych, takich jak: artykuły z zagranicznych portali informacyjnych,

recenzje produktów, instrukcje obsługi czy nawet posty z mediów społecznościowych. Wówczas uczniowie mogą korzystać nie tylko ze słowników, lecz także ze źródeł online. Interesującym tekstem wyjściowym mogą być nagłówki wiadomości, krótkie doniesienia prasowe itd., które w szerszym planie mogą pozwolić uczniom nauczyć się identyfikować kluczowe informacje czy odróżniać fakty od opinii. I najważniejsze – co jednocześnie wpisuje się w *Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2025/2026*[18] – sprzyja to rozwijaniu kompetencji cyfrowych. Wspomniane w podstawie programowej technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK) są nieodłącznym elementem współczesnych ćwiczeń tłumaczeniowych, które – wykorzystywane z rozwagą – mogą wzbogacić narzędziownik ucznia.

XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (na przykład domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (na przykład upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).

Tłumaczenie tekstu stanowi dla ucznia praktyczny trening w zakresie stosowania zaawansowanych strategii kognitywnych i kompensacyjnych. Proces ten wymusza aktywną analizę tekstu w celu identyfikacji między innymi słów kluczy i internacjonalizmów. W sytuacji braku bezpośrednich ekwiwalentów zadania te stają się polem do ćwiczenia elastyczności językowej poprzez upraszczanie struktur lub stosowanie wyrazów bliskoznacznych. Jest to szczególnie ważne dla uczniów, którym nauka języka obcego nie przychodzi łatwo. Tak ukształtowany warsztat nie tylko ułatwia realizację konkretnego zadania, ale przede wszystkim buduje uniwersalną zaradność komunikacyjną w języku obcym.

XIV. Uczeń posiada świadomość językową (na przykład podobieństw i różnic między językami).

Ćwiczenia tłumaczeniowe stwarzają optymalne warunki do rozwijania świadomości językowej poprzez ciągłą konfrontację systemów języka ojczystego i obcego. Proces ten pozwala uczniowi na identyfikację wszelakich analogii między językami, co może wpłynąć na tempo przyswajania nowego

[18] „Promowanie higieny cyfrowej i bezpiecznego poruszania się w sieci, rozwijanie umiejętności krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie, poprawne metodycznie wykorzystywanie przez nauczycieli nowoczesnych technologii, w szczególności opartych na sztucznej inteligencji oraz korzystanie z zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej" (*Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2025/2026*. Gov.pl. 28.05.2025. https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20252026 [dostęp: 12.11.2025]).

materiału. Jednocześnie konieczność dokonywania wyborów fleksyjnych, składniowych, a także świadomość homonimii międzyjęzykowej, pogłębiają rozumienie specyfiki obu kodów. Przekład wymusza również uwzględnienie niuansów stylistycznych i pragmatycznych, ucząc przekazywania kontekstu kulturowego. W konsekwencji uczeń przestaje postrzegać język jako zbiór izolowanych słów, a zaczyna rozumieć go jako złożony system.

Przegląd podręcznika a warunki oraz sposób realizacji wymagań ogólnych i szczegółowych podstawy programowej

Na podstawie analizy podręcznika do nauczania języka rosyjskiego postaramy się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób zawarte w nim ćwiczenia tłumaczeniowe spełniają warunki i określają sposoby realizacji celów wymienionych w podstawie programowej.

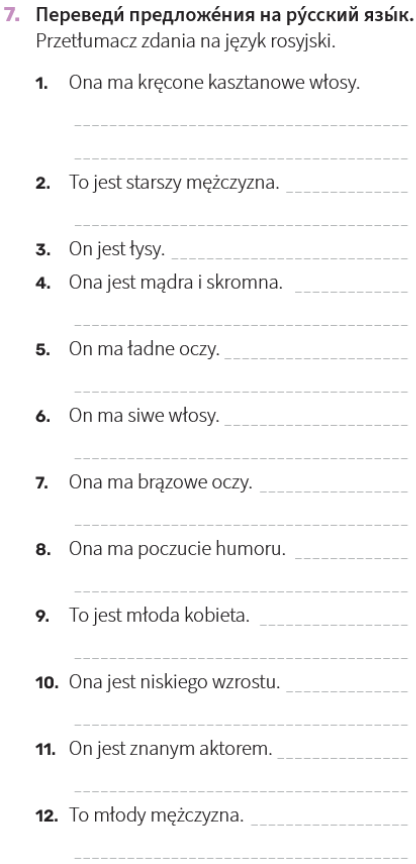
W polskim systemie edukacji podręczniki pełnią kluczową funkcję w realizacji zarówno ogólnych wymagań kształcenia, jak i celów oraz treści nauczania. Należy podkreślić, że choć korzystanie z podręczników nie jest obowiązkowe, stanowią one nieocenione wsparcie zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów w całym procesie dydaktycznym, co czyni wybór odpowiedniego narzędzia niezwykle istotnym. Do analizy praktycznej wybraliśmy serię podręczników do języka rosyjskiego *#русский язык*[19]. To publikacja najnowsza, a jej wydawcy deklarują, że posiada ona wiele cech odpowiadających współczesnym wymogom dydaktycznym: jest przyjazna, komunikacyjna, dostosowana do realiów współczesnej szkoły, aktywizująca i nowoczesna, intuicyjna, autentyczna, a także rozwija świadomość kulturową[20]. Chcemy sprawdzić, jak realizuje ona założenia podstawy programowej oraz w jaki sposób odpowiada na potrzeby ucznia XXI wieku.

[19] J. Deczewska, P. Słupek: *#русский язык 1. Podręcznik do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2023; Też: *#русский язык 1. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2023; J. Deczewska, K. Świrko: *#русский язык 2. Podręcznik do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2024; Ciż: *#русский язык 2. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2024; Ciż: *#русский язык 3. Podręcznik do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2025; Ciż: *#русский язык 3. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2025. Na polskim rynku wydawniczym dostępne są dwa główne podręczniki do nauki języka rosyjskiego na etapie podstawowym (klasy VII i VIII szkoły podstawowej): Barbary Chlebdy i Ireny Daneckiej *Всё просто кл@сс!* (PWN) oraz Beaty Gawęckiej-Ajchel *Эхо* (Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne), a także trzy na poziomie ponadpodstawowym (licea i technika): Małgorzaty Wiatr-Kmieciak i Sławomiry Wujec *Вот и мы по-новому* (PWN), Olgi Tatarchyk *Новый Как раз* (Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne) oraz Justyny Deczewskiej, Krzysztofa Świrki i Pauliny Słupek *#русский язык* (Klett Polska sp. z o.o.).

[20] https://klett.pl/szkoly/szkoly-ponadpodstawowe/rosyjski/russkiy-yazyk [dostęp: 15.12.2025].

Ćwiczenia tłumaczeniowe są najczęściej elementem zeszytu ćwiczeń, który zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 lipca 2014 roku[21] nie jest obowiązkowy, ale nauczyciele nierzadko wykorzystują go jako materiał fakultatywny (w szczególności w kontekście samodzielnej pracy ucznia w domu). W analizowanym podręczniku ćwiczenia tłumaczeniowe nie mają na celu wyłącznie mechanicznego transferu międzyjęzykowego. Przegląd materiału ćwiczeniowego wykazał, że publikacja ta oferuje zadania translacyjne, które nie tylko są różnorodne i kreatywne, lecz także aktywizujące.

Fotografia 1 pokazuje przykład tradycyjnego ćwiczenia, które polega na tłumaczeniu zdań z języka polskiego na język rosyjski.

7. **Переведи́ предложе́ния на ру́сский язы́к.**
Przetłumacz zdania na język rosyjski.

1. Ona ma kręcone kasztanowe włosy. _____
2. To jest starszy mężczyzna. _____
3. On jest łysy. _____
4. Ona jest mądra i skromna. _____
5. On ma ładne oczy. _____
6. On ma siwe włosy. _____
7. Ona ma brązowe oczy. _____
8. Ona ma poczucie humoru. _____
9. To jest młoda kobieta. _____
10. Ona jest niskiego wzrostu. _____
11. On jest znanym aktorem. _____
12. To młody mężczyzna. _____

Fot. 1.

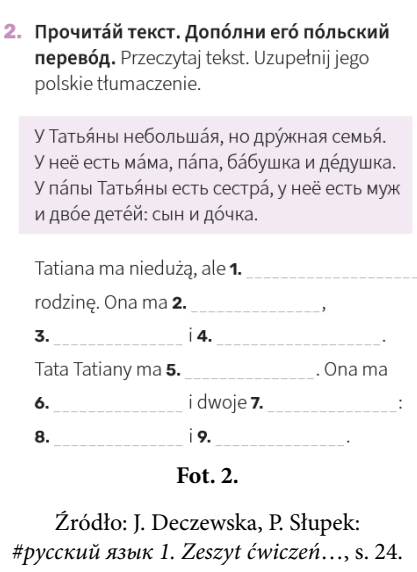
Źródło: J. Deczewska, P. Słupek: *#русский язык 1. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2023, s. 47.

[21] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 lipca 2014 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników. Dz.U. 2014, poz. 909.

Jest to najprostszy rodzaj ćwiczeń tłumaczeniowych, w których uczeń ma wykorzystać poznaną podczas lekcji leksykę (rzeczowniki, przymiotniki opisujące wygląd i charakter człowieka), jak również konstrukcje gramatyczne (zdanie oznajmujące, zdanie wyrażające stan posiadania).

Kolejny przykład (fot. 2) prezentuje ćwiczenie, w którym uczeń ma za zadanie nie tylko zrozumieć tekst wyjściowy, lecz także odnaleźć w nim określone informacje, by wpisać je we wcześniej przygotowany tekst polski. Ćwiczy zatem tutaj umiejętność rozumienia tekstu czytanego i wyszukiwania potrzebnych informacji.

Klasyczne ćwiczenia tłumaczeniowe mogą być też częścią większej całości, co pokazuje kolejny przykład (fot. 3).

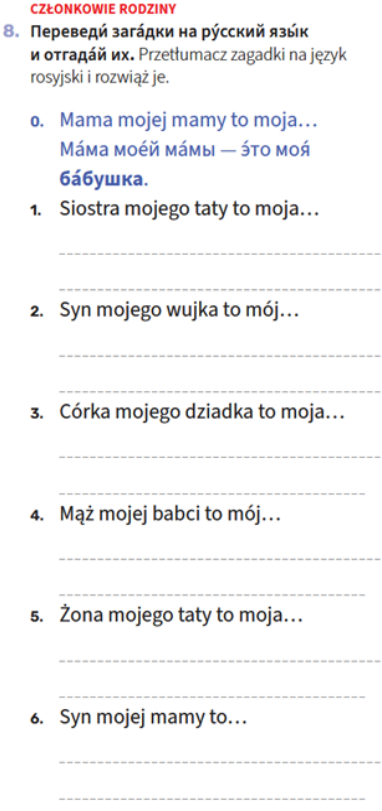
2. **Прочита́й текст. Допо́лни его́ по́льский перево́д.** Przeczytaj tekst. Uzupełnij jego polskie tłumaczenie.

У Татья́ны небольша́я, но дру́жная семья́.
У неё есть ма́ма, па́па, ба́бушка и де́душка.
У па́пы Татья́ны есть сестра́, у неё есть муж и две́ дете́й: сын и до́чка.

Tatiana ma niedużą, ale **1.** _____ rodzinę. Ona ma **2.** _____, **3.** _____ i **4.** _____. Tata Tatiany ma **5.** _____. Ona ma **6.** _____ i dwoje **7.** _____: **8.** _____ i **9.** _____.

Fot. 2.

Źródło: J. Deczewska, P. Słupek: *#русский язык 1. Zeszyt ćwiczeń*…, s. 24.

CZŁONKOWIE RODZINY

8. **Переведи́ зага́дки на ру́сский язы́к и отгада́й их.** Przetłumacz zagadki na język rosyjski i rozwiąż je.

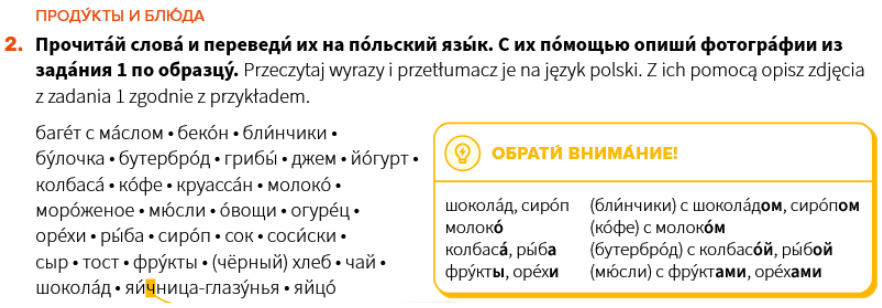
0. Mama mojej mamy to moja…
Ма́ма мое́й ма́мы — э́то моя́ **ба́бушка**.
1. Siostra mojego taty to moja…
2. Syn mojego wujka to mój…
3. Córka mojego dziadka to moja…
4. Mąż mojej babci to mój…
5. Żona mojego taty to moja…
6. Syn mojej mamy to…

Fot. 3.

Źródło: J. Deczewska, K. Świrko: *#русский язык 2. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2024, s. 26.

Wprowadza on element zabawy poprzez tłumaczenie prostych zagadek. Sukces ćwiczenia nie będzie polegał na samym przełożeniu zdania, ale na odgadnięciu zagadki. Tym samym tłumaczenie staje się narzędziem działania: jest tylko krokiem do osiągnięcia celu, a nie celem samym w sobie.

Innym przykładem jest ćwiczenie zawarte w podręczniku. Zgodnie z założeniami ustawowymi w podręcznikach nie powinno być miejsca, w którym uczeń mógłby zapisać swoje odpowiedzi, gdyż mają to być materiały do użytku wieloletniego[22]. Z tego powodu w podręczniku znajdują się ćwiczenia takie, jak zaprezentowane na fotografii 4.

ПРОДУ́КТЫ И БЛЮ́ДА

2. Прочита́й слова́ и переведи́ их на по́льский язы́к. С их по́мощью опиши́ фотогра́фии из зада́ния 1 по образцу́. Przeczytaj wyrazy i przetłumacz je na język polski. Z ich pomocą opisz zdjęcia z zadania 1 zgodnie z przykładem.

бага́т с ма́слом • бекон • бли́нчики • бу́лочка • бутербро́д • грибы́ • джем • йо́гурт • колбаса́ • ко́фе • круассан • молоко́ • моро́женое • мю́сли • о́вощи • огуре́ц • оре́хи • ры́ба • сиро́п • сок • соси́ски • сыр • тост • фру́кты • (чёрный) хлеб • чай • шокола́д • яи́чница-глазу́нья • яйцо́

ОБРАТИ́ ВНИМА́НИЕ!

шокола́д, сиро́п	(бли́нчики) с шокола́дом, сиро́пом
молоко́	(ко́фе) с молоко́м
колбаса́, ры́ба	(бутербро́д) с колбасо́й, ры́бой
фру́кты, оре́хи	(мю́сли) с фру́ктами, оре́хами

Fot. 4.

Źródło: J. Deczewska, K. Świrko: *#русский язык 2. Podręcznik do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2024, s. 76.

W kontekście ćwiczeń tłumaczeniowych zauważalne jest także sięganie po ich niestandardowe zastosowanie – tak, by uczeń poczuł się zaktywizowany do działania. Prezentuje to kolejny przykład (fot. 5).

Tutaj ćwiczenie tłumaczeniowe połączone jest z ćwiczeniem na słuchanie i pisanie: klasycznym dyktandem. Uczeń nie tylko rozwija umiejętność jednoczesnego słuchania, pisania, rozumienia ze słuchu, poprawności ortograficznej, ale też – poprzez tłumaczenie na swój język rodzimy – dekoduje znaczenia ukryte w tekście dyktanda. Praca w dwóch językach jednocześnie pozwala mu na doskonalenie gramatyki oraz składni w językach ojczystym i obcym, a także rozwijanie strategii komunikacyjnych.

[22] Zgodnie z art. 22 ustawy o systemie oświaty (Dz.U. 2025, poz. 881) o warunkach dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego podręcznik może być dopuszczony do użytku szkolnego, jeżeli nie zawiera pytań, poleceń, zadań i ćwiczeń wymagających uzupełniania w podręczniku – w przypadku podręcznika w postaci papierowej. O ile przepis ten ma zastosowanie w podręcznikach do szkoły podstawowej, gdzie są one zakupywane z dotacji celowej i są dla uczniów bezpłatne, o tyle w szkole średniej trudno zrozumieć jego stosowanie.

КТО Э́ТО?

7. **Napisz dyktando. Przetłumacz zdania na język polski.**

1.

2.

3.

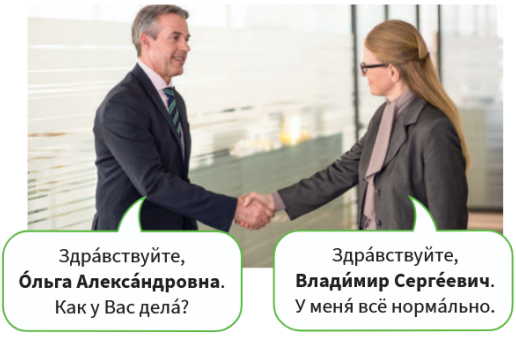
4.

Fot. 5.

Źródło: J. Deczewska, P. Słupek: *#русский язык 1. Zeszyt ćwiczeń*…, s. 7.

Ćwiczenia tłumaczeniowe mogą również sprzyjać rozwijaniu świadomości istnienia różnic i podobieństw międzykulturowych, co widać na przykładzie przedstawionym na fotografii 6.

5. **Прочита́й диало́г и переведи́ его́. Скажи́, в како́й ситуа́ции происхо́дит да́нная сце́нка.**
Przeczytaj dialog i przetłumacz go. Powiedz, w jakiej sytuacji ma miejsce poniższa scenka.

О́ТЧЕСТВО

О́тчество (от «оте́ц») – часть родово́го и́мени по и́мени отца́.

О́льга Алекса́ндровна
Влади́мир Серге́евич

Так говори́м в официа́льных ситуа́циях. Так обраща́ются ученики́ к учи́телю, студе́нты к профе́ссору, де́ти к роди́телям свои́х друзе́й…

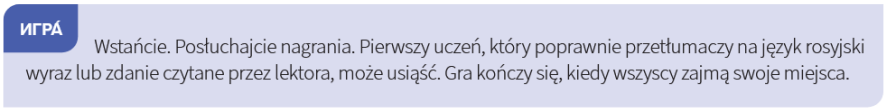
Fot. 6.

Źródło: J. Deczewska, P. Słupek: *#русский язык 1. Podręcznik do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2023, s. 9.

Dzięki tak zaprojektowanemu ćwiczeniu na pierwszy plan wysuwa się świadomość językowa i kulturowa uczącego się. Uczeń może zdać sobie sprawę z różnorodności kulturowej świata, różnic między mniej lub bardziej odległymi kulturami i zmienić postawę z etnocentrycznej na kosmopolityczną.

Współczesna szkoła, jak już zaznaczaliśmy, wymaga od nauczyciela nie tylko bycia kreatywnym, lecz także kształtowania kreatywności u uczniów. Można to osiągnąć również za pomocą ćwiczeń tłumaczeniowych. W podręczniku *#русский язык* znajdują się gry i zabawy dydaktyczne. Jedna z nich

(fot. 7) polega na słuchaniu nagrania i tłumaczeniu usłyszanych wyrazów lub zdań na język rosyjski. Wszystko w atmosferze koleżeńskiej i kontrolowanej rywalizacji.

ИГРА́

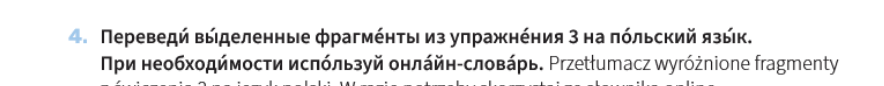
Wstańcie. Posłuchajcie nagrania. Pierwszy uczeń, który poprawnie przetłumaczy na język rosyjski wyraz lub zdanie czytane przez lektora, może usiąść. Gra kończy się, kiedy wszyscy zajmą swoje miejsca.

Fot. 7.

Źródło: J. Deczewska, P. Słupek: *#русский язык 1. Podręcznik…*, s. 17.

Zaproponowana gra rozwija umiejętność aktywnego słuchania i szybkiego reagowania językowego, co ma kluczowe znaczenie w kształtowaniu kompetencji rozumienia ze słuchu. Grywalizacyjny charakter ćwiczenia może działać motywująco i angażująco na uczestników. Dodatkowym atutem jest wykorzystanie ruchu, co wspiera uczniów o kinestetycznym stylu uczenia się, aktywizując ciało i umysł w sposób zsynchronizowany. Co ważne, gra włącza wszystkich uczniów – każdy uczestnik musi przetłumaczyć przynajmniej jedno wyrażenie, aby móc usiąść, co sprzyja pełnemu zaangażowaniu grupy. Tego typu aktywność pozwala nauczycielowi w czasie rzeczywistym diagnozować poziom znajomości leksyki i struktur językowych uczniów, a także ich tempo przetwarzania językowego.

Oczywiste jest, że w procesie tłumaczenia należy sięgać po pomoce naukowe. Mówi o tym analizowana przez nas podstawa programowa. Dlatego też w wybranych ćwiczeniach (fot. 8) pojawiają się wyraźne podpowiedzi dla uczniów, z czego mogą skorzystać podczas pracy nad tekstem. Buduje się w ten sposób ich świadomość językową i samodzielność.

4. **Переведи́ вы́деленные фрагме́нты из упражне́ния 3 на по́льский язы́к. При необходи́мости испо́льзуй онла́йн-слова́рь.** Przetłumacz wyróżnione fragmenty z ćwiczenia 3 na język polski. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika online.

Fot. 8.

Źródło: J. Deczewska, K. Świrko: *#русский язык 3. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2025, s. 18.

Zaprezentowana analiza stanowi jedynie przegląd możliwości, jakie ćwiczenia tłumaczeniowe mogą oferować w kontekście realizacji założeń podstawy programowej. Mimo częstej krytyki i marginalizacji tego rodzaju ćwiczeń we współczesnej glottodydaktyce niniejsze rozpoznanie wskazuje, że przekład pozostaje istotnym, choć wymagającym elementem procesu kształcenia. Wstępne wnioski potwierdzają, że odpowiednio

zaprojektowane zadania tłumaczeniowe mogą skutecznie wspierać kluczowe cele programowe – od rozwijania leksyki i utrwalania struktur gramatycznych po kształtowanie świadomości międzykulturowej oraz autonomii ucznia. Analiza podręcznika *#русский язык* dowiodła przy tym, że współczesne materiały dydaktyczne coraz częściej odchodzą od mechanicznych schematów na rzecz ćwiczeń kreatywnych i komunikacyjnych, dostosowanych do realiów XXI wieku.

Należy zaznaczyć, że pełna weryfikacja tez postawionych w niniejszym opracowaniu wymaga przeprowadzenia pogłębionych badań empirycznych, zarówno ilościowych, jak i jakościowych. Wśród nich warto wymienić: eksperyment dydaktyczny, w którym jedna grupa pracuje z wykorzystaniem ćwiczeń tłumaczeniowych, a druga innymi metodami, zastosowanie testów kompetencji językowych mierzących stopień opanowania wprowadzanego materiału, a także analizę prac uczniowskich pod kątem strategii, typów błędów i sposobów ich przezwyciężenia. Cennych informacji dostarczyłyby również badania porównawcze dostępnych na rynku podręczników oraz systematyczne pomiary w warunkach klasowych. Te ostatnie pozwoliłyby stwierdzić, czy i w jakim stopniu metoda tłumaczeniowa przynosi wymierne efekty w dydaktyce języka rosyjskiego.

Bibliografia

Buchowiecka-Fudała A.: *Program nauczania języka rosyjskiego dla klas I–IV liceum ogólnokształcącego i klas I–V technikum*. Klett Polska, Poznań 2023.

Chmiel-Bożek H.: *Tłumaczenie dydaktyczne w nauczaniu języka francuskiego na poziomie szkolnym – między teorią a praktyką pedagogiczną (na przykładzie nauczycieli języka francuskiego w województwie śląskim)*. „Acta Neophilologica" 2020, t. 2, nr 22, s. 97–108.

Deczewska J., Słupek P.: *#русский язык 1. Podręcznik do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2023.

Deczewska J., Słupek P.: *#русский язык 1. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2023.

Deczewska J., Świrko K.: *#русский язык 2. Podręcznik do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2024.

Deczewska J., Świrko K.: *#русский язык 2. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2024.

Deczewska J., Świrko K.: *#русский язык 3. Podręcznik do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2025.

Deczewska J., Świrko K.: *#русский язык 3. Zeszyt ćwiczeń do języka rosyjskiego dla liceum i technikum*. Klett Polska sp. z o.o., Poznań 2025.

Dunin-Dudkowska A.: *Tłumaczenie profesjonalne i dydaktyczne a glottodydaktyka*. W: *Tłumaczenie dydaktyczne w nowoczesnym kształceniu językowym*. Red. E. Lipińska, A. Seretny. Księgarnia Akademicka, Kraków 2016, s. 95–112.

Fore P.: *Microsoft Researchers Have Revealed the 40 Jobs Most Exposed to AI–and Even Teachers Make the List*. Fortune. 28.04.2026. https://fortune.com/2025/07/31/microsoft-research-generative-ai-occupational-impact-jobs-most-and-least-likely-to-impact-teaching-office-jobs-college-gen-z-grads/ [dostęp: 06.08.2025].

Gębal P.E.: *Dydaktyka języków obcych. Wprowadzenie*. PWN, Warszawa 2021.

https://klett.pl/szkoly/szkoly-ponadpodstawowe/rosyjski/russkiy-yazyk [dostęp: 15.12.2025].

Janowska I.: *Od metody gramatyczno-tłumaczeniowej do mediacji językowej. Tłumaczenie w dydaktyce języków obcych*. W: *Tłumaczenie dydaktyczne w nowoczesnym kształceniu językowym*. Red. E. Lipińska, A. Seretny. Księgarnia Akademicka, Kraków 2016, s. 37–54.

Jodłowiec M., Niżegorodcew A.: *Nauczanie języków obcych w erze postmetodycznej. Główne założenia i kierunki*. „Półrocznik Językoznawczy Tertium" 2016, nr 1, s. 284–293.

Kodeniec K.: *Przekład jako forma mediacji językowej – między L1 i L2 w przestrzeni szkolnej*. „Języki Obce w Szkole" 2019, nr 1, s. 23–28.

Komorowska H.: *Metodyka nauczania języków obcych*. Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2011.

Lipińska E., Seretny A.: *Tłumaczenie w nauczaniu/uczeniu się języka obcego – od słowa do tekstu*. W: *Tłumaczenie dydaktyczne w nowoczesnym kształceniu językowym*. Red. E. Lipińska, A. Seretny. Księgarnia Akademicka, Kraków 2016, s. 23–36.

Łączek M.: *Efektywność kreatywnych metod w rozwijaniu kompetencji studentów w zakresie języka angielskiego*. „Lingwistyka Stosowana" 2015, nr 12, s. 57–67.

Petrikova A.: *The Role of Translation in Teaching Russian as a Foreign Language to Russian Studies Students Based on the Example of a Survey of Slovak Students from the Faculty of Arts at the Prešov University*. „Roczniki Humanistyczne" 2020, nr 68 (10), s. 73–87.

Podpora-Polit E.: *Tłumaczenie jako narzędzie rozwijania umiejętności językowych*. „Języki Obce w Szkole" 2020, nr 1, s. 65–71.

Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2025/2026. Gov.pl. 28.05.2025. https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20252026 [dostęp: 12.11.2025].

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 lipca 2014 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników. Dz.U. 2014, poz. 909.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół. Dz.U. 2017, poz. 703.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 roku w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia. Dz.U. 2018, poz. 467.

Schaffner C.: *Qualification for Professional Translators: Translation in Language Teaching Versus Teaching Translation*. In: *Translation and Language Teaching*. Ed. K. Malmkjaer. St. Jerome Publishing, Manchester 1998, s. 117–133.

Szafraniec K.: *Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa oraz elementy przekładu w glottodydaktyce polonistycznej*. „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców" 2012, nr 19, s. 93–103.
Szulc A.: *Słownik dydaktyki języków obcych*. PWN, Warszawa 1997.

Шеремет О.В.: *Модернизация учебного перевода как методического приема обучения русскому языку в турецкой аудитории*. «Язык и текст – Language and Text» 2019, № 1, т. 6, s. 97–104.

Переводческие упражнения в учебнике *#русский язык* в контексте основной учебной программы

Абстракт: В статье рассматривается роль переводческих упражнений в обучении русскому языку в польской системе образования. Анализируются их исторические предпосылки, достоинства и ограничения, а также связь с требованиями государственной учебной программы. Особое внимание уделяется учебнику *#русский язык*, где переводческие задания представлены как средство развития языковых навыков, межкультурной осведомлённости и автономии учащихся.
Ключевые слова: переводческие упражнения, методика преподавания иностранных языков, школьный учебник, языковые компетенции

Ćwiczenia tłumaczeniowe w podręczniku *#русский язык* w kontekście podstawy programowej

Abstrakt: W artykule omówiono rolę ćwiczeń tłumaczeniowych w nauczaniu języka rosyjskiego w polskim systemie edukacji. Wskazano ich historyczne uwarunkowania, zalety i ograniczenia, a także powiązanie z wymogami podstawy programowej. Szczególną uwagę poświęcono analizie podręcznika *#русский язык*. Zawarte w nim ćwiczenia translacyjne zostały ukazane jako narzędzie rozwijania sprawności językowych, świadomości międzykulturowej i autonomii ucznia.
Słowa kluczowe: ćwiczenia tłumaczeniowe, metodyka nauczania języków obcych, podręcznik szkolny, kompetencje językowe